



"לדורות" סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל שאלון לרישום קורות ניצולת השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית

וחינוכית. אוסף הסיפורים יעלה לאתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

אנו מודים לך מראש על הנכונות לשיתוף הפעולה.

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם פרטי: דב	שם משפחה: קביבור
-------------	------------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה

יש לרשום שמות ומקומות באותיות בדפוס (גם בלועזית) במקומות המסומנים

שם נעורים:	בלועזית Keller	שם משפחה לפני המלחמה או בתקופתה: קלר
תאריך לידה: 8.7.1932	מין: ז / נ	בלועזית Bernard
ארץ לידה: צרפת	בלועזית Metz (Moselle)	מקום לידה (ישוב, מחוז): מץ (מוזל)
שם פרטי ושם נעורים של האם: אטל צרקלביץ		שם פרטי של האב: רחמיאל
שם נעורים של האישה:		שם פרטי של האישה/הבעל (אם היה/תה נשוי/נשואה לפני המלחמה):
ארץ המגורים: צרפת	בלועזית Metz (Moselle)	מקום מגורים קבוע לפני המלחמה: מץ (מוזל)
חבר בארגון או בתנועה:	מקצוע לפני המלחמה:	השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה:
מקומות מגורים בתקופת המלחמה (ישוב, מחוז, ארץ):		
האם היית בגטאות? אילו ומתי?		
האם היית במחנות? אילו ומתי? מחנות הסגר Chaudannes, Agde, Rivesaltes בצרפת		
תאריך השחרור: 2.1942	מקום השחרור: Rivesaltes	
לאן עברת/חזרת לאחר השחרור (ציין מקום)?		האם שהית במחנה עקורים? שם המחנה?
שם האנייה (אם עלה בדרך הים): ארצה	שנת עליה: 1952	מקומות/מחנות בדרך לארץ:

**אנא ספרי/ על קורותיך לפני המלחמה**

(ציוני דרך: משפחה, סביבה, ילדות ולימודים, עבודה, חברות בארגון): נא לכתוב בגוף ראשון

הוריי נולדו בפולין – אבי רחמיאל בשנת 1895 ואמי אטל בשנת 1899. אבי היה סנדלר ואמי תופרת. עקב אנטישמיות ומצב כלכלי קשה החליטו להגר לצרפת בשנת 1925. אחי הבכור מרסל נולד עוד בפולין, אך אחותי רשל ואנוכי נולדנו בצרפת בעיר מץ. אחותי נולדה בשנת 1926 ואני נולדתי בשנת 1932. לאבי הייתה סנדלריה ואמי עסקה במשק בית. גרנו בשכונה עניה של העיר, ושם גרו יהודים וצפון אפריקאים. חבריי בילדות היו יהודים וגויים כאחד. בין חבריי היה Andre Schwarzbar, שלימים הפך לסופר יהודי ידוע. גדלתי בבית חם תחת כנפי אמי, ולא חסר לי דבר. משפחתי הייתה חילונית, שמאלנית קצת אפילו, אך בחגים כמו יום כיפור או פסח הורינו שמרו על המסורת. צמנו ביום כיפור ואכלנו מצות בפסח. היותי יהודי לא היה ברור לי כך כך עד שמלאו לי שש שנים. שהיית בקומת הקרקע של דירתנו, בה היו המטבח והסדנה של אבי, כשלתע אבי נכנס בסערה. הוא נשען על הדלת וקרא לכולנו להישען גם כן על הדלת. מבחוץ נשמעו צעקות ובעיטות, וקריאות של "יהודים מלוכלכים, החוצה מצרפת!". נבהלתי נורא, ולבסוף עזבו אותנו. אבי סיפר לנו ששונאים אותנו כיהודים, ושמעתה יש להיזהר מאוד. הספקתי ללמוד בכיתה א' לפני המלחמה.

נא ספרי/ על קורותיך בזמן המלחמה

(ציוני דרך: מעצר וגירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים ביודנראט/תנועות נוער/מחתרת/פרטיזנים, השתתפות בבריחה/התנגדות/לחימה, האם אדם/ארגון יהודי/לא יהודי סייע באופן משמעותי להצלתך; בריחה/הגירה בכפייה, פינוי/אוקואציה למרכז ברית המועצות):

מלחמת העולם השנייה פרצה בשנת 1939, עם כיבוש אוסטריה וחלק מצ'כוסלובקיה. בשנת 1940 הגרמנים כבשו את צרפת וחיי השתנו לחלוטין. עיר מולדתי נכבשה באמצע 1940, ואבי נלקח למחנות עבודה בצרפת. יום בהיר אחד מנהל בית הספר אסף את כל התלמידים. הוא ציווה על כל התלמידים היהודים לצאת מהשורה, והודיע לנו שמעתה אסור לנו לבקר בבית הספר. לאחר זמן מה הודיעו לנו שאנחנו מגורשים ועלינו לסגור את סדנתו של אבי. הייתי בן שבע בתחילת נדודינו. גורשנו לעיר ליון ומשם למחנה הסגר Chaudannes ליד העיר Castellanne. משם הועברתי עם אמי, אחי ואחותי למחנה Agde. תנאי המחיה שם היו קשים מאוד. סבלנו ממחלות, רעב וכינים. בתחילת שנת 1941 נשלחנו למחנה Rivesaltes, ליד Perpignan. זה היה מחנה עצום עם צריפים רעועים, מוקף גדרות תיל ורוח קרה הנושבת ללא הרף. ערב רב של שפות נשמעו בו – יידיש, צרפתית, ספרדית ועוד. בינינו היו גם הרבה צוענים עצורים. בתחילת 1942, כשהייתי כבן עשר, חל שינוי בחיי. עם הסכמת אמי, הארגון היהודי O.S.E הצליח להוציא אותי מהמחנה. השארתי מאחור את אמי, אחי ואחותי. עובדת סוציאלית הביאה אותי למעון לילדים יהודים Palavas, שם שהיית שבועות אחדים. לאחר מכן הועברתי לטירת Montintin. כאן, עם מדריכים וילדים יהודים, ניהלתי חיים נורמליים עם הרבה פעילויות גופניות ורוחניות. שם למדתי את שירי העבריים הראשונים. יום אחד ציוו עלינו להסתתר ביער. בדיעבד, הסתבר שהמשטרה הצרפתית תפסה ילדים ומסרה אותם לגרמנים. מסיבות שהיו שמורות ממני הועברתי לטירת Masgellier. שוב הייתי במסגרת חמה, בה התפתחתי באופן חיובי. משפחתי ידעה איפה אני נמצא, ואני לא דאגתי להם. כמובן שלא הייתי מודע למה שקורה באירופה ולמה מעוללים לעם היהודי.

בסוף 1943 העבירו אותי למעון ילדים Poulouzat, ליד לימוז'. אחת המטפלות שם הייתה Simone Weil, שנהייתה גיסתה של אחותי רשל אחרי המלחמה. בתחילת 1942, בהיותי בן 12, הסתירו אותי בצלב האדום בלימוז'. שם סיפרו לי על האסון הנורא שקרה באחד הכפרים. הגרמנים אספו את אנשי הכפר בכנסייה ושרפו אותם חיים, כנקמה על מעשי חבלה של המחתרת הצרפתית. מדי פעם ביקרה אותי עובדת סוציאלית בשם Pauline Gaudefroy. יחד עם ילדים אחרים, היא פינקה אותי וחילקה לנו ממתקים ודמי כיס. יום אחד ישבנו בבית קפה, ולפתע שני בריונים חמושים עצרו אותה ואילצו אותה לקחת אותם לדירתה. בדיעבד גיליתי שמצאו בדירתה תעודות מזון ודרכון מזויף, בנוסף מצאו רשימה של ילדים וכתובותיהם. היא דחפה את הרשימה לפיה, למרות מכות ובעיטות שקיבלה. לבסוף לא ניתן היה לקרוא את הרשימה. מסרו אותה לגסטאפו, שם היא עברה מסכת עינויים. פאולין הצליחה לברוח משם בקופצה מחלון הקומה הראשונה. היא שברה את רגלה והובלה ע"י נהג אדיב לבית חולים. משם ירדה למחתרת. עקב הלשנה של אחת האחיות בבית החולים היא נחשדה בשיתוף פעולה עם הגרמנים, והוצאה להורג בידי המחתרת. לפני כמה שנים זכתה לתואר "צדיקה בין אומות עולם". מיד לאחר המקרה הזה העבירו אותי לכפר Les Bordes. שם אומצתי ע"י משפחת איכרים. הפכתי לבן בית ולמדתי את כל עבודות החווה – קציר, איסוף יבול, חליבה ועוד. למזלנו הגרמנים לא נכנסו לכפר הזה. זה היה בשנת 1944, ואנשי המחתרת הצרפתית היו פעילים מאוד באזור. כל לילה הגיעו רוצים ופצועים, ואנחנו טיפלנו בהם.

בתחילת 1945 הוחלט להעביר אותי לבית ספר יסודי בעיר Casouterraine. לא הצלחתי להשתלב בלימודים – התלמידים היו צעירים ממני במספר שנים, והפיגור שלי בלימודים היה גדול מדי. אחרי תקופה קצרה באו להודיע לי את הלא יאומן – מצאו את אמי, ואני עומד להצטרף אליה! נסענו למחנה הפליטים Excideuil, שם קיבלה אותי אמי בדמעות וחיבוקים אין ספור. הגרמנים כבר עזבו את האזור והיינו חופשיים. אמי סיפרה לי שאחותי מסתתרת באחד הכפרים באזור, ושאחי מרסל נהרג בזמן שלחם בגרמנים. לא היו ידיעות על אבי. אמי עברה כמה מחנות עד שהגיעה למחנה דרנסי הידוע לשמצה, אך הצליחה



לחמוק ממנו. היא לא הייתה דתיה, אך התעקשה שאחגוג את הבר מצווה שלי. נסעתי כל שבוע לרב ולמדתי את הדרשה שלי בעל פה. ביום העליה לתורה שרתי בקול נדיר שריגש את הנוכחים. בתאריך 8.6.1945 הסתיימה מלחמת העולם השנייה והתכוננו לחזור לביתנו במץ.

אנא ספרי/ על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ
(ציוני דרך: השחרור וחזרה הביתה, חיים אחרי המלחמה, בריחה, העפלה/ עליה):

הדירה שלנו לא הייתה פנויה, ושהינו עם אחותי בחווה שלה עד שהדירה תתפנה. סוף סוף חזרנו הביתה. הייתי עם אמי, אחותי נסעה לשטרסבורג והתחתנה שם. השנה הייתה 1945 ואני הייתי בן 13. אמי החלה לעבוד כתופרת, ואני התחלתי ללמוד בבית ספר. לאחר כמה נסיונות כושלים להשתלב בלימודים, נכנסתי כשוליה לנגריה גדולה והתחלתי ללמוד את המקצוע. יום אחד אמי הושיבה אותי והודיעה לי שאבי נהרג במחנות ההשמדה. ישבנו ובכינו ארוכות. אחרי שנים נודע לנו, שאבי עבר טלטולים במחנות רבים. הוא נשלח למחנה דרנסי ומשם למחנה מיידנק. קשרי עם אמי התהדקו ותמכנו האחד בשנייה. הפכתי לנער עצוב ומסוגר. היו לי כמה חברים יהודים, שנפגשו במועדון של איזו תנועת נוער. לבסוף חבריי משכו אותי לשם, וגיליתי את תנועת הנוער "השומר הצעיר", שחרטה על דגלה התיישבות בישראל. הפעולות בתנועה מילאו אותי בשמחת חיים. למדתי שירים וריקודים עבריים, השתתפתי במחנות וסמינרים והפכתי למדריך בתנועה. חנכתי חניכים חדשים בשטרסבורג. בשלהי 1951 החלטתי להצטרף להכשרה Zette. שם למדתי לחיות בחברה וגם את כל עבודות החקלאות. החלטתי לעלות ארצה. כמובן שלא רציתי להשאיר את אמי לבד, והחלטנו שהיא תצטרף אליי אחרי שנה. כך אחרי שישה חודשי הכשרה אינטנסיביים יצאתי ארצה. הייתי עם חברי הגרעין, ביניהם אשתי לעתיד אסתר. בגלל שהיינו בגיל גיוס לצבא הצרפתי, עלינו ארצה בסתר ותחת שמות בדויים (שמי היה ברוך קנדלר) באוניה "ארצה".

נא ספרי/ על חיך בארץ
(ציוני דרך: לימודים/ תעסוקה, שירות צבאי, פעילות ציבורית או תרבותית, משפחה/ דורות המשך וכו'):

נקלטנו בקיבוץ דליה שבהרי אפרים, להמשך הכשרה ולהתארגנות לחיי גרעין. למדנו עברית, ומשם עברנו להשלים את קיבוץ חצור. בתום שנה העליתי את אמי לארץ, והיא התגוררה איתי עד שנת 1989. בשנת 1954 התגייסתי לצבא. עשיתי שישה חודשי טירונות ושירתי כחובש פלוגתי במשך שנתיים וחצי. שירתי גם במהלך מבצע סיני. בקיבוץ חצור התחתנתי עם אסתר (גם היא ניצולת שואה) וייסדתי משפחה. נולדו לנו שלושה ילדים – דניאל, ורדית וגלילה. אשתי עבדה בחקלאות ובמערכת החינוך שנים רבות, ואני נמשכתי לחקלאות. מילאתי תפקידים שונים בקיבוץ – סדרן עבודה, מרכז ועדות עבודה ובניה, עורך עיתון פנימי "על הגל".

בשנת 1959 נסענו לבקר את הורי אשתי בצרפת. בשנת 1972 החלטנו לצאת לשליחות בצרפת, מטעם "השומר הצעיר", יחד עם ילדינו. גרנו בליון וחנכנו דור של חניכים. שלוש שנים ארגנו טיולים, מחנות, סמינרים ועוד.

בשנת 1992 פנו אלינו לצאת שוב לשליחות בצרפת, הפעם כשליח של השומר הצעיר וכשליח של הסוכנות היהודית. התמסרנו לתפקיד, והפעם נסענו ללא הילדים. הפעם קרתה לי חויה אישית מרגשת. לאורך השנים נשבעתי לא לנסוע לפולין ולגרמניה, אך הסכמתי ללוות קבוצת מדריכים לעתיד במסע שורשים לפולין. נסענו עם 35 חניכים ושני שליחים למחנות עבודה והשמדה. הגענו למחנה מיידנק. שם נשברתי וסיפרתי לחניכים על אבי שנרצח כאן, ואולי טמון בערימת העפר לידנו.

בשנת 2000, לאחר מות אמי, החלטנו אסתר ואני לערוך מסע שורשים לצרפת ולבקר במקומות בהם הסתתרנו. בין היתר ביקרנו בקברו של אחי מרסל. הצלחנו להסדיר, בתיאום ממלכתי ובסיוע המוסדות המקומיים, את קבר אחי – החלפנו את הצלב במגן דוד ובכתב בעברית.

כיום יש לנו 12 נכדים. חלק איתנו בקיבוץ והשאר בירושלים. אחיה עד סוף ימי בצל השואה והזכרון.

קיבוץ חצור. אוגוסט 2009

עריכה: אלינה נאור